

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการชลประทาน
โครงการชลประทานแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวรัชก วิริยะอารีธรรม

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ คุณหญิง ณ ลำปาง

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ รุ่งไพพรรณ อภิชาติพิงศ์ชัย

กรรมการ

รองศาสตราจารย์ จรุง สุขเกษม

กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการชลประทานโครงการชลประทานแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการชลประทาน และ 3) เพื่อศึกษา ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการชลประทาน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน โครงการชลประทานแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 385 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด-ต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.09 ปี จบการศึกษาต่ำกว่าหรือเทียบเท่าประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสบการณ์ด้านการใช้น้ำชลประทานเฉลี่ย 18.72 ปี จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.50 คน ขนาดพื้นที่ที่รับน้ำชลประทานเฉลี่ย 6.79 ไร่ โดยมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 49,867.53 บาทต่อปี และมีภาระหนี้สิน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำ และมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการชลประทานอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการชลประทานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ได้ศึกษามีส่วนร่วม 3 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้น้ำชลประทาน 2) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ที่ได้จากการจัดสรรน้ำชลประทานและ 3) การมีส่วนร่วมในการบำรุงดูแลรักษาชลประทาน พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่าการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการชลประทาน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อย่างนัยสำคัญทางสถิติ กับการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ดังนี้ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้น้ำชลประทานมีความสัมพันธ์อย่างนัยสำคัญทางสถิติ กับการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆของเกษตรกร ซึ่งการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ 2) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ที่ได้จากการจัดสรรน้ำชลประทานมีความสัมพันธ์อย่างนัยสำคัญทางสถิติ กับขนาดพื้นที่ที่ได้รับน้ำชลประทาน 3) การมีส่วนร่วมในการบำรุงดูแลรักษาชลประทานมีความสัมพันธ์อย่างนัยสำคัญทางสถิติ กับการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน

ปัญหาและอุปสรรค ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการชลประทานพบว่า เกษตรกรบางส่วน มีปัญหาในเรื่อง การไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้น้ำและการดูแลรักษาชลประทาน ทั้งนี้เพราะเกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมประชุมกับกลุ่ม ซึ่งเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจะมีการจัดตารางการประชุมกลุ่มเป็นประจำทุกเดือนและมีการกำหนดวันประชุมที่แน่นอน เพื่อตกลงเรื่อง การใช้น้ำชลประทานร่วมกัน และถ้าเกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมประชุมก็ควรมีตัวแทนมาเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ทราบถึงข้อปฏิบัติในการจัดการระบบชลประทาน

Thesis Title Factors Affecting Farmers' Participation on Irrigation Management
in Mae Taeng Irrigation Project , Chiang Mai Province

Author Miss Ratchanok Wiriya-areetham

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Dusdee Nalampang Chairperson

Assoc. Prof. Rampaipan Apichatpongchai Member

Assoc. Prof. Jaroon Sukkasem Member

Abstract

The objectives of this research aimed 1) to study the farmers' participation on irrigation management in Mae Taeng Irrigation Project , Chiang Mai Province 2) to investigate the relationship between personal characteristic, social and economic factors and their participation on irrigation management and 3) to explore problems and suggestions related to their participations.

The sample in this study were 385 farmers who used Mae Taeng irrigation system. Data was collected by mine questionnaires statistical technique, uses were percentage , mean , maximum - minimum , standard deviation , and pearson 's product moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The research results revealed most of the farmers' were male with the average age about 48.09 years and graduated at 6th grade or lower . They experienced of using water from the irrigation 18.72 year in average. The number of labor was 2.50 persons per household . The average irrigated land size 6.79 household . with the average income of 49,867.53 baht annum. Most of farmers fell in dept . Most of them were the members of the irrigation user group. Their knowledge on irrigation system management was at medium level.

There was 3 aspects of studying on farmers' participation in the water user irrigation system management , i.e, 1) the participation of the water user irrigation planning 2) the participation of the water user irrigation benefit , and 3) the participation of the water user irrigation maintenance. It was found that overall they participated at high level.

From hypothesis testing , it was found that farmers' participation in irrigation system management was significantly related to the membership of water supply user. It could be separated into 3 minor issues : 1) the participation in planning related significantly to irrigation user group member , contacted with officer , and membership of other group which had negative relation 2) the participation in benefit from the irrigation management related significantly to irrigated land size , and 3) the participation in irrigation maintenance related significantly to water user group member , number of labor in household and the contact with the officers.

Some problems emerged from this study were lack of participation in water user planning and irrigation maintenance because some farmers did not join the group meeting. Farmers suggested that there should be fixed monthly meeting , schedule in order to have mutual agreement on water using .If they could not join the meeting there should be the representative to acknowledge the procedure of irrigation system management.